

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 21. juni 2024

Sag 4/2024

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Berit Ernst, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Aarhus den 17. maj 2023 (15-1135/2023) og af Vestre Landsrets 15. afdeling den 18. oktober 2023 (S-1110-23).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen, Jens Kruse Mikkelsen og Julie Arnth Jørgensen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse for udvisning.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse.

Forurettede, F, har nedlagt påstand om godtgørelse for svie og smerte på 88.500 kr. med rente efter erstatningsansvarslovens § 16 af 55.255 kr. fra den 4. maj 2023 til den 16. oktober 2023, af 83.195 kr. fra den 16. oktober 2023 til den 22. maj 2024 og af 88.500 kr. fra den 22. maj 2024.

T har over for kravet om svie og smerte nedlagt påstand om, at kravet ikke tages under påkendelse.

Supplerende sagsfremstilling

T er ud over de domme, der er nævnt i landsrettens dom, straffet ved Retten i Aarhus' dom af 24. november 2023 med bøde for besiddelse i arresten af hash til eget forbrug, jf. lov om euforiserende stoffer.

T blev løsladt den 1. februar 2024. Han blev den 7. maj 2024 varetægtsfængslet som sigtet for forhold begået den 1. marts 2024.

Lægeerklæringer vedrørende forurettede

Forurettede F var indlagt på Aarhus Universitetshospital fra den 28. august 2022, indtil han den 5. september 2022 blev overført til Hammel Neurocenter. Han blev udskrevet fra neurocenteret den 20. september 2022. Efter udskrivelsen er F blevet set til opfølgning på Hammel Neurocenter samt hos egen læge A. Af journal fra Hammel Neurocenter af 22. september 2022 fremgår bl.a.:

”STATUS:

Under indlæggelsen bliver det klart, at patientens angst er forværret. Desuden er der rejst mistanke om PTSD efter overfaldet. Vi observerer at pt. let bliver agiteret over småting. Der observeres eksessivt behov for selvmedicinering, hvor pt. ryger op mod 60 cigaretter om dagen. Pt. har svedudbrud i forbindelse med angstanfald og er plæderende for angstmedicin eller andet beroligende.

Det vurderes at der er tale om en mindre hjerneskade ud fra billeddiagnostikken. Det vurderes i øvrigt svært at tolke symptomerne, da angsten i høj grad præger pt.s tilstand. Således aktuelt svært at vurdere rehabiliteringspotentialt samt eventuelle underliggende kognitive problemstillinger. Samlet set har det vist sig meget ressourcekrævende at have pt. på en regional plads, da pt. har svært ved at honorere de krav der stilles i forbindelse med rehabilitering under indlæggelse.

Pt. har sensoriske forstyrrelse sv.t tolkning og integration af sanseindtryk. Derudover er beskrevet nedsat verbal hukommelse. Er tidligere beskrevet med sproglige udfordringer.

Samlet set vurderes at der er behov for behandling af angsttilstanden før et evt. rehabiliteringsforløb kan gennemføres.

...

VIDERE FORLØB:

Det vurderes at psykolog bør inddrages i forløbet. Det vurderes at borgerkonsulent bør involveres. Sædvanligvis ville vi lave aftale med hjerneskadeteam, men da pt. er gået hjem før tid og samtykke ikke foreligger til dette, er det ikke muligt. Egen læge kan tage fat i hjerneskadeteam ved aftale med pt.

Patient indkaldes til ambulans vurdering af rehabiliteringspotentiale, når angsten er faldet mere til ro. Der fastsættes dato til om 4 mdr.

...

Medicinoplysninger

Medicinoplysninger ad angst: Er opstartet i sertralin 25mg x1 dgl d. 09/09 mhp. optrapning til 50mg d. 16/09, hvor pt. dog er på orlov, hvorfor undertegnede ikke kan følge op på det. Har fået quetiapin pn. med beskeden effekt.

Ad smerter: Pt. har fået depotmorfin 10mg x3 dgl. primært ift. costafrakturer. Har ikke brugt pn morfin den seneste uge, som bør tages stilling til ift. seponering. Egen læge bedes følge op på dette. Ikke-afsluttede og planlagte undersøgelser samt henvisninger ikke afsluttede og planlagte undersøgelser samt henvisninger. Indkaldes til ambulans vurdering på Hammel Neurocenter om 4 mdr såfremt angstilstanden er bedret, mhp. vurdering af evt. gavn af fornyet indlæggelse.

...

Anbefalet opfølgning:

Prioritet: Rutine

Opfølgning hos egen læge Opfølgning: Grøn begrundelse: Pt. tager selv kontakt mhp. videre behandling af angst og evt. henvisning til krisehjælp/psykolog. Der bør tages stilling til sep/udtrapning af smertemedicin”

Læge A har den 16. november 2022, den 24. april 2023, den 23. juni 2023 og den 18. april 2024 afgivet erklæringer om forurettede Fs helbredstilstand. Af erklæringen af 18. april 2024 fremgår bl.a.:

”F er som følge af overfaldet fortsat sygemeldt. Årsagen er som tidligere nævnt psykiske følger til overfaldet i form af PTSD, samt fysiske følger i form af kroniske smerter i nakke, hofte, skulder samt kronisk hovedpine.

Patienten behandles og udredes aktuelt ved Smerteklinikken X. Diagnosen her er komplekse langvarige eller kroniske smerter. Der arbejdes med en integreret tværfaglig smertebehandling. Det er på nuværende tidspunkt ikke lykkedes at reducere Fs smerte-problematik.

F er desuden vurderet ved psykiatrisk afd. AUH. Man har her fundet symptomer sv. til svær depression, posttraumatisk hjernesyndrom og PTSD. Patienten er fortsat i forløb her.

Det er på nuværende tidspunkt min klare vurdering, at Fs psykiske og fysiske handicaps er kroniske uden mulighed for afgørende bedring, trods igangværende behandling og at de direkte kan relateres til overfaldet.”

Anbringender

T har anført, at han skal frifindes for udvisning, da udvisning vil indebære et uproportionalt indgreb i hans ret til privatliv, jf. Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 1.

Han var mindreårig på gerningstidspunktet. Han har ikke nogen reel tilknytning til Irak. Hans unge alder sammenholdt med hans ringe tilknytning til Irak bør tillægges en stor betydning. Den idømte straf og forstraffe kan ikke heroverfor tillægges afgørende betydning.

Han er født i Danmark, har hele sin familie her i landet og har gået i folkeskole.

På gerningstidspunktet var han ikke tidligere idømt ubetinget frihedsstraf. Han var ikke idømt advarsel om udvisning, og han var ikke udvist betinget.

Hans forudsætninger for at klare sig i Irak er reelt ikke-eksisterende, og det er derfor uden betydning, om et indrejseforbud begrænses til 6 år.

Med hensyn til kravet om godtgørelse for svie og smerte kan der være konkurrerende skadesårsager, og kravet bør derfor ikke tages under påkendelse.

Anklagemyndigheden har anført, at selv om udvisning er et indgreb i Ts privatliv, så er udvisningen proportional efter Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 2.

T er fundet skyldig i grov vold begået i forening med flere, herunder bl.a. ved at have slået forurettede i hovedet med en golfkølle. Forurettede fik flere brækkede ribben og kraniebrud, der bragte ham i livsfare. Kriminalitetens alvor afspejler sig i landsrettens strafudmåling.

Han var mindreårig på gerningstidspunktet, men hans kriminalitet kan ikke anses for ungdomskriminalitet i den betydning, som dette begreb anvendes af Menneskerettighedsdomstolen.

Han er ikke tidligere betinget udvist. Han har heller ikke fået en formel advarsel om udvisning, men der har dog i en tidligere sag været nedlagt påstand om udvisning. Det må forventes, at han, uanset sin unge alder, vil vedblive med at begå alvorlig kriminalitet. Der må herved lægges vægt på hans forstraffe, afgørelser fra Ungdomskriminalitetsnævnet, og at de støt-teforanstaltninger, der har været iværksat, ikke har haft den ønskede virkning. Han udgør således generelt en alvorlig trussel mod den offentlige orden.

T har samlet set stærk tilknytning til Danmark. Han er født her, og hans familie bor her. Han har gået i folkeskole, og han taler og skriver dansk. Han har desuden haft to praktikpladser. Han har aldrig været i Irak, og han har ingen kontakt til familiemedlemmer der. Selv om hans tilknytning til Irak således er meget begrænset, vil han imidlertid i kraft af sit kendskab til det kurdiske sprog og irakisk kultur ikke være uden forudsætninger for at begå sig i Irak og etablere en tilværelse, hvis han udvises.

En samlet vurdering af på den ene side karakteren og alvoren af den begåede kriminalitet og Ts forstraffe, og på den anden side hans tilknytning til henholdsvis Danmark og Irak må føre til, at udvisning af ham med indrejseforbud i 6 år, uanset hans unge alder på gerningstidspunktet, ikke kan anses for at være i strid med artikel 8. Hans mulighed for på et senere tidspunkt at opnå opholdstilladelse på ny skal ikke indgå i proportionalitetsvurderingen, jf. UfR 2023.1 H.

F har anført, at han har krav på godtgørelse for svie og smerte efter erstatningsansvarslovens § 3. Med de fremlagte lægeerklæringer er det dokumenteret, at han siden overfaldet har været og fortsat er sygemeldt. Det fremgår desuden af lægeerklæringerne, at hans behandling ikke er afsluttet, og at varigt mén ikke er fastsat med tidspunkt for stationær tilstand. Der er ikke grundlag for at anfægte årsagssammenhængen mellem overfaldet og sygemeldingen.

Kravet er opgjort til 88.500 kr., som er den maksimale godtgørelse efter § 3.

Godtgørelsen skal efter erstatningsansvarslovens § 15, stk. 3, jf. § 16, stk. 1, fastsættes på grundlag af det beløb, der var gældende på det tidspunkt, hvor godtgørelsen kunne kræves betalt.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er ved landsrettens dom fundet skyldig i bl.a. grov vold efter straffelovens § 245 ved i for- ening med flere medgerningsmænd at have slået og sparket F i hovedet og på kroppen og ved at have slået ham med en golfkølle. T, der var 17 år på gerningstidspunktet, blev straffet med

en tillægsstraf af fængsel i 2 år og 2 måneder. Han blev endvidere udvist af Danmark med indrejseforbud i 6 år. Landsretten tog ikke Fs krav om godtgørelse for svie og smerte under påkendelse.

For Højesteret angår sagen spørgsmålet om udvisning. Herudover er der spørgsmål om godtgørelse for svie og smerte.

Udvisning

Det følger af udlændingelovens § 26, stk. 2, jf. § 22, nr. 2 og 6, at T skal udvises, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser. Spørgsmålet er, om udvisning vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 om ret til respekt for privatliv og familieliv.

T, der nu er 19 år, er født i Danmark og har boet hele sit liv her i landet. Han er ikke gift eller samlevende og har ingen børn. Det er ikke gjort gældende, at udvisning vil indebære et indgreb i hans ret til familieliv, men det er ubestridt, at udvisning vil indebære et indgreb i hans ret til privatliv, jf. Menneskerettighedskonventionens artikel 8, stk. 1. Udvisning kan derfor kun ske, hvis betingelserne i artikel 8, stk. 2, er opfyldt. Udvisning har hjemmel i udlændingeloven og har til formål at forebygge uro eller forbrydelse. Det afgørende er herefter, om udvisning må anses for nødvendig under hensyn til disse formål. Dette beror på en proportionalitetsvurdering.

De kriterier, der skal indgå i vurderingen, fremgår bl.a. af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 23. juni 2008 i sag 1638/03 (Maslov mod Østrig), præmis 68. Den vægt, der skal lægges på de enkelte kriterier, afhænger af den konkrete sags omstændigheder, jf. dommens præmis 70.

I et tilfælde som det foreliggende, hvor udlændingen er en ung mand, der endnu ikke har etableret sin egen familie, skal der lægges vægt på karakteren og alvoren af den begåede kriminalitet, varigheden af udlændingens ophold i værtslandet, den forløbne tid efter den begåede kriminalitet og udlændingens adfærd i denne periode samt fastheden af sociale, kulturelle og familiemæssige bånd med værtslandet og med modtagerlandet, jf. præmis 71.

Der skal foreligge meget tungtvejende grunde for at retfærdiggøre en udvisning, når der er tale om fastboende udlændinge, der er født i landet eller indrejst som børn og har tilbragt det meste af deres barndom og ungdom i landet, jf. præmis 75.

Når det drejer sig om kriminalitet, der er begået af en mindreårig, er der et særligt hensyn til barnets interesser og muligheden for reintegration, jf. præmis 82 og 83. Der er således kun en begrænset adgang til udvisning, hvis der er tale om ikke-voldelig kriminalitet begået af en mindreårig, jf. præmis 84, mens meget alvorlig voldelig kriminalitet kan retfærdiggøre udvisning, jf. præmis 85. Det fremgår også af Menneskerettighedsdomstolens dom af 1. juni 2017 i sag 30441/09 (Külecki mod Østrig), præmis 45 og 46, og Menneskerettighedsdomstolens dom af 3. marts 2022 i sag 16588/20 (Ahmed mod Danmark), præmis 21.

Om proportionalitetsvurderingen i den foreliggende sag bemærker Højesteret herefter:

T er straffet med en tillægsstraf af fængsel i 2 år og 2 måneder for bl.a. grov vold begået den 28. august 2022 ved som 17-årig sammen med medgerningsmænd at have slået og sparket F i hovedet og på kroppen, og ved at have slået ham med en golfkølle. Landsretten har lagt til grund, at T slog F med golfkøllen én gang på kroppen og én gang i hovedet, og at F som følge af slaget i hovedet var i livsfare. Landsretten har endvidere lagt til grund, at T i øvrigt ikke selv slog og sparkede F, men at han tilsluttede sig denne voldsudøvelse. Endelig har landsretten lagt til grund, at volden mod F var en spontan reaktion på, at han krævede sit løbehjul udleveret og skubbede til T.

T er tidligere straffet med betinget fængsel for kriminalitet, som han begik som 15-årig, herunder bl.a. tyveri, forsøg på ulovlig tvang ved med en hardball-pistol at have forsøgt at tvinge en tankpasser til at lade sine venner spille på Oddset og røveri ved med simpel vold at have tilegnet sig hash til en værdi af 300 kr. Han er endvidere straffet med bøde for som 16-årig bl.a. at have overtrådt færdselsloven og knivloven, og han er straffet med fængsel i 10 måneder for bl.a. indbrudstyveri begået som 17-årig. Han er ikke tidligere idømt advarsel om udvisning eller betinget udvisning.

Som nævnt er T født i Danmark. Hans forældre, tre mindre søskende og bedsteforældre bor her i landet. Han har gennemført folkeskolen og har haft to praktikpladser. Han blev som 15-

årig frivilligt anbragt uden for hjemmet på et pædagogisk opholdssted. Da opholdsstedet i 2022 blev lukket, blev han flyttet til et par andre botilbud, som han var tilknyttet, indtil han blev varetægtsfængslet i denne sag. Han blev løsladt den 1. februar 2024, og han er den 7. maj 2024 varetægtsfængslet som sigtet for forhold begået den 1. marts 2024.

T er irakisk statsborger, og han taler kurdisk. Han har aldrig været i Irak, og han har ingen familie der.

T er dømt for bl.a. grov vold begået som mindreårig. Volden har haft alvorlige konsekvenser for den forurettede. Kriminalitetens alvor understøtter, at han udgør en alvorlig trussel mod den offentlige orden. Han er tidligere, med en enkelt undtagelse, alene dømt for ikke-voldelig kriminalitet. Den tidligere kriminalitet indikerer ikke, at han generelt udgjorde en trussel mod den offentlige orden. Han er ikke idømt advarsel om udvisning eller udvist betinget. Hans tilknytning til Danmark er særdeles stærk, mens hans tilknytning til Irak er svag. Under disse omstændigheder og efter en samlet vurdering finder Højesteret, at der ikke foreligger sådanne meget tungtvejende grunde, som efter Menneskerettighedsdomstolens praksis kræves for at kunne udvise en udlænding, der er født i værtslandet, for kriminalitet begået som mindreårig.

T frifindes herefter for påstanden om udvisning.

Det følger af udlændingelovens § 24 b, at en udlænding skal tildeles en advarsel, hvis der ikke er grundlag for at udvise den pågældende efter udlændingelovens §§ 22-24, fordi dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

T idømmes derfor en advarsel om udvisning, jf. udlændingelovens § 24 b.

Godtgørelse for svie og smerte

Efter de lægelige oplysninger om F er det godtgjort, at han siden den 28. august 2022 har været syg i erstatningsansvarslovens § 3's forstand som følge af overfaldet. Han er derfor berettiget til godtgørelse for svie og smerte, dog maksimalt 88.500 kr., jf. lovens § 3, 3. pkt., jf. § 2 i bekendtgørelse nr. 1390 af 29. november 2023 om regulering af erstatnings- og godtgørelsesbeløb i henhold til lov om erstatningsansvar.

Godtgørelseskravet forrentes fra det tidspunkt, hvor det kunne kræves betalt, jf. erstatningsansvarslovens § 16, stk. 2. Kravet forrentes derfor fra 1 måned efter forsvarerens og rettens modtagelse af kravet, jf. senest Højesterets dom af 23. april 2024 i sag BS-50210/2023-HJR.

Godtgørelseskravet forrentes herefter således, at 55.255 kr. forrentes fra den 4. juni 2023, at 27.940 kr. forrentes fra den 16. november 2023, og at 5.305 kr. forrentes fra den 22. juni 2024.

Konklusion

T frifindes for påstanden om udvisning, og han tildeles en advarsel om udvisning, jf. udlændingelovens § 24 b.

T skal betale godtgørelse for svie og smerte til F med 88.500 kr. med procesrente som nedenfor bestemt.

Thi kendes for ret:

T frifindes for påstanden om udvisning, og han tildeles en advarsel om udvisning.

T skal til F inden 14 dage fra denne højesteretsdoms afsigelse betale 88.500 kr. med procesrente fra den 4. juni 2023 af 55.255 kr., fra den 16. november 2023 af 27.940 kr. og fra den 22. juni 2024 af 5.305 kr.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for Højesteret.